

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
ŽIVOTNE SREDINE
CRNE GORE

ARHUS CENTAR
EKOLOŠKI POKRET „OZON“

VODIČ KROZ POSTUPAK PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Decembar 2024.

Uvod

Vodič ima za cilj upoznavanje investitora sa postupkom procedure procjene uticaja na životnu sredinu, čime Agencija za zaštitu životne sredine želi proaktivnim pristupom uticati na bolje razumijevanje Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu i zakonskih obaveza, nosioca projekata i nadležnih organa, kako bi se uticalo na povoljan investicioni ambijent.

Takođe, imajući u vidu važnost učešća javnosti u procesu donošenja odluka u svih fazama postupka, vodič sadrži i prava javnosti i zainteresovane javnosti, kako bi investitori i zainteresovana javnost bili upoznati i sa Arhuskom konvencijom koja garantuje prava javnosti na informisanost, učešće u procesu donošenja odluka iz oblasti životne sredine, kao i prava na pravnu zaštitu u slučaju povrede tih prava.

Na kraju su i date preporuke, definisane na osnovu dosadašnjih iskustava u implementaciji čime želimo uticati da se na transparentan način pristupi svih fazama postupka procjene uticaja na životnu sredinu.

Definicija - procjena uticaja na životnu sredinu

Procjena uticaja na životnu sredinu je postupak koji obuhvata: pripremu elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, učešće zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, postupak ocjene elaborata i donošenje odluke o davanju saglasnosti, odnosno odbijanju davanja saglasnosti, kao i obrazloženje značajnih uticaja projekta na životnu sredinu na kojem se odluka zasniva, uzimajući u obzir rezultate javnih konsultacija

Značaj procjene uticaja na životnu sredinu

Procjenom uticaja se utvrđuju, opisuju i vrednuju u svakom pojedinačnom slučaju, mogući direktni i indirektni uticaji planiranog projekta na:

- stanovništvo i zdravlje ljudi;
- biodiverzitet, a naročito na zaštićene vrste biljaka, životinja i gljiva i njihovih staništa;
- zemljište, vodu, vazduh, klimu i pejzaž;
- materijalna dobra i kulturnu baštinu;
- uzajamne odnose elemenata

Procjena obuhvata i mogući rizik od velikih nesreća ili katastrofa na stanovništvo i zdravlje ljudi, koji su relevantni za projekat za koji se vrši procjena uticaja.

Predmet procjene uticaja

Predmet procjene uticaja su projekti koji se planiraju i izvode, a koji mogu značajno da utiču na životnu sredinu ili zdravlje ljudi.

Procjena uticaja **vrši se** za projekte iz oblasti industrije, rudarstva, energetike, saobraćaja, turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede, komunalnih djelatnosti i projekte koji se planiraju u zaštićenom prirodnom dobru i lokalitetu nepokretnog kulturnog dobra.

Procjena uticaja **ne vrši se** za projekte namijenjene isključivo u svrhu odbrane, odnosno otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa.

Projekti za koje se vrši procjena uticaja

Procjena uticaja vrši se za projekte za koje: je obavezna izrada elaborata procjene uticaja I za projekte za koje se može zahtijevati izrada elaborata.

Vlada Crne Gore propisuje za koje: je projekte obavezna izrada elaborata procjene uticaja, dok nadležni organ odlučuje o potrebi izrade elaborata u svakom pojedinačnom slučaju.

Obaveza pribavljanja saglasnosti na procjenu uticaja

Nosilac projekta za koji je obavezna izrada elaborata ili projekta za koji je donijeta odluka o potrebi izrade elaborata, ne može pristupiti izvođenju projekta, odnosno pribaviti odobrenje za obavljanje djelatnosti bez saglasnosti na elaborat ili odluke da nije potrebna izrada elaborata.

Kada postupak procjene uticaja uključuje i sprovođenje postupka ocjene prihvatljivosti, postupak ocjene prihvatljivosti sprovodi se u okviru postupka procjene uticaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita prirode.

Kada se postupak procjene uticaja sprovodi u okviru drugih postupaka u skladu sa posebnim propisima, ti postupci se sprovode usklađeno.

Elaborat i saglasnost na elaborat, odnosno odluka da nije potrebna izrada elaborata, je sastavni dio dokumentacije potrebne za pribavljanje građevinske dozvole, odnosno prijave građenja objekta, odobrenja ili saglasnosti za početak izvođenja projekta.

Organi nadležni za sprovođenje postupka procjene uticaja

Agencija za zaštitu životne sredine za projekte za koje je potrebna građevinska dozvola, odnosno prijava građenja i za projekte za koje saglasnosti, odobrenja i dozvole izdaje drugi organ državne uprave.

Organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine za projekte za koje je potrebna prijava građenja i za projekte za koje saglasnosti, odobrenja i dozvole izdaju drugi organi lokalne uprave.

Postupak procjene uticaja životnu sredinu

Procjena uticaja obuhvata:

- 1) odlučivanje o potrebi izrade elaborata za projekte za koje se može zahtijevati izrada elaborata;
- 2) određivanje obima i sadržaja elaborata;
- 3) odlučivanje o davanju saglasnosti na elaborate

Zahtjev o potrebi izrade elaborata procjene uticaja na životnu sredinu

Odluka o potrebi izrade elaborata donosi se na osnovu podnijetog zahtjeva nosioca projekta. Uz zahtjev podnosi se sljedeća dokumentacija:

- opis lokacije;
- opis projekta;
- opis mogućih značajnih uticaja projekta na životnu sredinu;
- izvori podataka.

Zahtjev sa dokumentacijom, podnosi se u pisanoj formi u tri primjerka i/ili elektronskoj formi na portalu e-Uprave i/ili na e-mail nadležnog organa.

Napomena: Značajno je navesti, da je potrebno uraditi kvalitetan Zahtjev jer se pokazalo u praksi da su mnogi projekti odbijeni i za iste je rađen elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, što investitore dovede u situaciju izdvajanja većih finansijskih troškova kao i prolongiranja rokova početka radova jer sami postupak može da traje i više mjeseci.

Prikupljanje podataka, obavještenja i dokumentacije

Nadležni organ, drugi organi državne uprave i lokalne uprave, dužni su da na zahtjev nosioca projekta, obezbijede potrebne podatke i dokumentaciju od značaja za utvrđivanje i procjenu direktnih i indirektnih uticaja projekta na životnu sredinu, kao i rezultate sprovedenih postupaka uticaja planiranog projekta na životnu sredinu u skladu sa posebnim propisima.

Podaci i dokumentacija dostavljaju se u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva nosioca projekta. Organ koji ne raspolaže podacima i dokumentacijom od značaja za procjenu uticaja projekta na životnu sredinu, dužan je da u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva, obavijesti nosioca projekta u pisanoj formi

Postupanje po zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade elaborate

Nakon prijema zahtjeva za odlučivanje o potrebi izrade elaborata, nadležni organ provjerava da li je uz zahtjev podnijeta propisana dokumentacija.

Ako je dokumentacija uz zahtjev nepotpuna, nadležni organ u roku od tri dana od dana prijema zahtjeva, obavještava nosioca projekta da upotpuni dokumentaciju i određuje rok za dostavljanje dokumentacije. Ako podnosilac zahtjeva ne dostavi dodatne podatke, obavještenja i dokumentaciju u ostavljenom roku, nadležni organ u roku od sedam dana od dana isteka roka za dostavljanje dokumentacije, odbiće zahtjev.

Obavještavanje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade elaborata

Nadležni organ obavještava zainteresovane organe i organizacije i zainteresovanu javnost o podnijetom zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade elaborata u roku od tri radna dana od dana prijema urednog zahtjeva.

Obavještenje sadrži:

- 1)** naziv i sjedište, odnosno ime i adresu podnosioca zahtjeva;
- 2)** naziv projekta;
- 3)** mjesto i vrijeme uvida u dokumentaciju;
- 4)** naziv i sjedište nadležnog organa kojem se dostavlja mišljenje.

Zainteresovani organi i organizacije i zainteresovana javnost, mogu u roku od pet radnih dana od dana prijema, odnosno objavljivanja obavještenja dostaviti mišljenje nadležnom organu o podnijetom zahtjevu.

Odlučivanje o potrebi izrade elaborate

Nadležni organ dužan je da u roku od četiri radna dana od dana isteka roka iz odluči o potrebi izrade elaborata.

Nadležni organ dužan je da obavijesti zainteresovane organe i organizacije i zainteresovanu javnost o odluci u roku od tri dana od dana donošenja odluke.

Odluka sadrži:

1) u slučaju kad je potrebna izrada elaborata, razloge na kojima se odluka zasniva, uz kratak opis lokacije, opis projekta i opis mogućih značajnih uticaja projekta na životnu sredinu;

2) u slučaju da nije potrebna izrada elaborata, razloge na kojima se odluka zasniva uz kratak opis lokacije, opis projekta, opis mogućih značajnih uticaja projekta na životnu sredinu, kao i mjere zaštite kako bi se spriječio ili umanjio negativan uticaj projekta na životnu sredinu.

Na odluku može se podnijeti žalba Ministarstvu, odnosno glavnom administratoru.

Zahtjev za određivanje obima i sadržaja elaborata

Nosilac projekta može podnijeti zahtjev za određivanje obima i sadržaja elaborata.

Uz zahtjev podnosi se sljedeća dokumentacija:

1) podaci o nosiocu projekta (naziv i sjedište, odnosno ime i adresa);

2) opis lokacije;

3) opis projekta;

4) izvještaj o postojećem stanju segmenata životne sredine mora se uraditi za projekte u oblastima zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, turizmu i složene inženjerske objekte, a za ostale projekte u skladu sa odlukom nadležnog organa;

5) opis mogućih alternativa;

6) opis segmenata životne sredine;

7) opis mogućih značajnih uticaja projekta na životnu sredinu;

- 8)** opis mjera predviđenih u cilju sprečavanja, smanjenja ili otklanjanja značajnog štetnog uticaja na životnu sredinu;
- 9)** program praćenja uticaja na životnu sredinu;
- 10)** netehnički rezime informacija iz tač. 2 do 7 ovog stava;
- 11)** podatke o mogućim poteškoćama na koje je naišao nosilac projekta u prikupljanju podataka i dokumentacije;
- 12)** rezultati sprovedenih postupaka uticaja planiranog projekta na životnu sredinu u skladu sa posebnim propisima;
- 13)** dodatne informacije i karakteristike projekta za određivanje obima i sadržaja elaborata;
- 14)** izvori podataka.

Zahtjev sa dokumentacijom podnosi se u pisanoj formi u tri primjerka i/ili elektronskoj formi na portalu e-Uprave i/ili na e-mail nadležnog organa.

Izvještaj može da izrađuje pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je ovlašćeno za vršenje poslova monitoringa pojedinih segmenata životne sredine, u skladu sa posebnim propisima.

Bliži sadržaj dokumentacije člana propisuje Ministarstvo.

Postupanje po zahtjevu za određivanje obima i sadržaja elaborata

Nakon prijema zahtjeva za određivanje obima i sadržaja elaborata, nadležni organ vrši provjeru potpunosti dokumentacije.

Uredan zahtjev za određivanje obima i sadržaja elaborata, nadležni organ dostavlja u roku od tri radna dana od dana podnošenja zahtjeva komisiji. Komisija je dužna da u roku od deset radnih dana od dana prijema zahtjeva, dostavi izvještaj sa predlogom obima i sadržaja elaborata nadležnom organu.

Predlog obima i sadržaja elaborata komisije, nadležni organ dostavlja nosiocu projekta i obavještava zainteresovane organe i organizacije i zainteresovanu javnost u roku od pet radnih dana od dana prijema predloga.

Zainteresovani organi i organizacije i zainteresovana javnost o predlogu obima i sadržaja elaborata komisije mogu dostaviti mišljenje nadležnom organu u roku do 20 radnih dana od dana prijema obavještenja.

Nadležni organ u roku od pet radnih dana od isteka roka za dostavljanje mišljenja, odlučuje o obimu i sadržaju elaborata.

Nadležni organ dužan je da prilikom odlučivanja, razmotri mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti.

Odluku o obimu i sadržaju elaborata, nadležni organ dostavlja nosiocu projekta i obavještava zainteresovane organe i organizacije i zainteresovanu javnost u roku od tri radna dana od dana donošenja odluke.

Ko radi elaborate?

- Elaborat može da izrađuje pravno lice ili preduzetnik, koje je upisano u Centralni registar privrednih subjekata za obavljanje djelatnosti projektovanja i inženjeringa, izrade studija i analiza.
- Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, dužno je da na izradi elaborata angažuje stručna lica za pojedine segmente životne sredine, zavisno od projekta, koja imaju završen najmanje VII-1 nivo nacionalnog okvira kvalifikacija i najmanje pet godina radnog iskustva u struci i odredi lice koje će koordinirati izradom elaborata.
- Za projekte koji se realizuju u zaštićenom području obavezno je angažovanje i stručnog lica sa završenim najmanje VII-1 nivo nacionalnog okvira kvalifikacija iz oblasti biologije.

Odlučivanje o davanju saglasnosti na elaborate Na odluku može se podnijeti žalba Ministarstvu, odnosno glavnom administratoru

Nakon izrade elaborata, nosilac projekta dužan je da nadležnom organu podnese zahtjev za davanje saglasnosti na elaborat.

Uz zahtjev podnosi se elaborat.

Zahtjev sa elaboratom, podnosi se u pisanoj formi u tri primjerka i/ili elektronskoj formi na portalu e-Uprave i/ili na e-mail nadležnog organa.

Ako je nadležni organ donio odluku o potrebi izrade elaborata, nosilac projekta je dužan, da izradi elaborat i podnese zahtjev za davanje saglasnosti na elaborat nadležnom organu, najkasnije u roku od dvije godine od dana prijema odluke o potrebi izrade elaborata.

Ako je nadležni organ donio odluku o obimu i sadržaju elaborata, nosilac projekta je dužan da izradi elaborat i podnese zahtjev za davanje saglasnosti na elaborat nadležnom organu, najkasnije u roku od dvije godine od dana prijema odluke o obimu i sadržaju elaborata.

Sadržaj elaborata

Elaboratom se vrši analiza i ocjenjuje kvalitet segmenata životne sredine i njihov uticaj na određenom prostoru, međusobni uticaj postojećih i planiranih aktivnosti, direktnih i indirektnih uticaja projekta na životnu sredinu i sprovođenje mjera za sprečavanje, otklanjanje, ublažavanje ili sanaciju štetnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Elaborat i saglasnost na elaborat su sastavni dio dokumentacije potrebne za pribavljanje dozvole ili odobrenja za izvođenje projekta.

Elaborat sadrži i podatke o organizaciji i licima koja su učestvovala u izradi elaborata.

Prilikom izrade elaborata mogu se koristiti postojeći podaci o praćenju stanja pojedinih segmenata životne sredine u skladu sa posebnim propisima, radi izbjegavanja dupliranja podataka.

Bližu sadržinu elaborata propisuje Ministarstvo.

Javna rasprava o elaboratu

Nadležni organ dužan je da u roku od pet radnih dana od dana prijema zahtjeva za davanje saglasnosti na elaborat, organizuje javnu raspravu i obavijesti zainteresovane organe i organizacije i zainteresovanu javnost o načinu, roku i mjestu javnog uvida, načinu dostavljanja primjedbi i mišljenja, kao i o vremenu i mjestu održavanja javne tribine o elaboratu.

Elaborat za koji je organizovana javna rasprava objavljuje se na internet stranici nadležnog organa i portalu eUprave, danom početka javne rasprave. Javna tribina može se održati najranije deset radnih dana od dana obavještanja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti.

Na javnoj tribini mora da učestvuje nosilac projekta, lice koje je koordiniralo izradom elaborata i najmanje jedno lice koje je učestvovalo u izradi elaborata. U slučaju da nije tako javna tribina se mora ponovo organizovati za vrijeme trajanja javne rasprave.

Javnu raspravu organizuje i vodi nadležni organ i traje najmanje 30 dana od dana obavještanja.

Komisija za procjenu uticaja

Utvrđivanje obima i sadržaja elaborata i ocjenu elaborata, vrši komisija za procjenu uticaja koju obrazuje nadležni organ.

Komisija za procjenu uticaja se obrazuje iz reda zaposlenih u nadležnom organu i drugih stručnih lica koja imaju najmanje završen VII-1 nivo nacionalnog okvira kvalifikacija i najmanje pet godina radnog iskustva u struci za pojedine segmente životne sredine.

Rješenjem o obrazovanju komisije za procjenu uticaja određuje se broj, sastav i način rada komisije.

Članovi komisije za procjenu uticaja ne mogu biti lica, koja su učestvovala u izradi elaborata ili su osnivači ili zaposleni kod nosioca projekta ili kod pravnog lica ili preduzetnika koje je izradilo elaborat.

Visinu troškova za rad komisije za procjenu uticaja u zavisnosti od vrste i složenosti pojedinih projekata za koje se vrši procjena uticaja, određuje nadležni organ, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove finansija.

Ocjena elaborate

Nadležni organ dostavlja komisiji za procjenu uticaja, elaborat u roku od dva radna dana od dana njenog obrazovanja, a izvještaj sa mišljenjima i primjedbe sa javne rasprave u roku od tri radna dana od dana održane javne rasprave.

Komisija za procjenu uticaja, može nosiocu projekta najviše dva puta dostavljeni elaborat vratiti, da izvrši izmjene i dopune i da dodatno angažuje stručno lice za izmjenu i dopunu elaborata za određene segmente životne sredine.

Nosilac projekta dužan je da komisiji za procjenu uticaja dostavi izmijenjen i dopunjen elaborat u roku koji odredi komisija.

Ako nosilac projekta ne postupi u skladu sa tim, komisija za procjenu uticaja, vrši ocjenu elaborata na osnovu raspoložive dokumentacije.

Komisija za procjenu uticaja dužna je da izvještaj o ocjeni elaborata sa predlogom odluke o odbijanju ili davanju saglasnosti na elaborat, kao i razlozima za prihvatanje ili odbijanje primjedaba, predloga i mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti, dostavi

nadležnom organu najkasnije u roku od 25 radnih dana od dana prijema dokumentacije, u što se ne uračunava rok za izmjene i dopune elaborata.

Ko snosi troškove procjene uticaja?

Nosilac projekta snosi troškove izrade elaborata, troškove za obavještanja, troškove organizovanja i vođenja javne rasprave, kao i troškove rada komisije za procjenu uticaja.

Odlučivanje o saglasnosti

Odluku o davanju saglasnosti ili odbijanju zahtjeva za davanje saglasnosti na elaborat, donosi nadležni organ na osnovu izvještaja i predloga odluke komisije za procjenu uticaja.

Odluka o davanju saglasnosti na elaborat naročito sadrži:

- 1)** razloge na kojima se odluka zasniva uključujući i informacije o učešću zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti;
- 2)** uslove zaštite životne sredine, opis svih komponenti projekta i/ili mjera koje je nosilac projekta dužan da preduzima u cilju izbjegavanja, sprečavanja, otklanjanja ili ublažavanja štetnih posljedica i praćenja stanja životne sredine.

Odluka o odbijanju zahtjeva za davanje saglasnosti na elaborat sadrži razloge o odbijanju davanja saglasnosti na elaborat.

Odluka se dostavlja nosiocu projekta u roku od pet radnih dana od dana prijema izvještaja i predloga odluke komisije za procjenu uticaja.

Nadležni organ dužan je da u roku od pet radnih dana od dana donošenja odluke obavijesti zainteresovane organe i organizacije i zainteresovanu javnost i da objavi na svojoj internet stranici i portalu e-Uprave:

- 1)** odluku
- 2)** izvještaj o razlozima za prihvatanje ili odbijanje primjedaba, predloga i mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti;
- 3)** elaborat.

Odluka se, dostavlja i ekološkoj inspekciji u roku od pet radnih dana od dana donošenja odluke.

Na odluku može se podnijeti žalba Ministarstvu, odnosno glavnom administratoru.

Prestanak važenja saglasnosti

Odluka o davanju saglasnosti na elaborat, kao i odluka da nije potrebna izrada elaborata, prestaje da važi, ako nosilac projekta ne pribavi građevinsku dozvolu ili podnese prijavu početka građenja objekta ili odobrenje ili saglasnost za izvođenje projekta u roku od dvije godine od dana prijema odluke.

Sprovođenje mjera utvrđenih elaboratom

Nosilac projekta dužan je da sprovede mjere utvrđene elaboratom na koji je data saglasnost ili mjere utvrđene odlukom da nije potrebna izrada elaborata.

Provjeru sprovođenja mjera vrši ekološki inspektor i sačinjava zapisnik koji dostavlja nadležnom organu.

Sukob interesa

Ako je nadležni organ nosilac projekta, njegova organizaciona jedinica nadležna za vođenje postupka procjene uticaja ne smije učestvovati u projektu i dužna je da postupak procjene uticaja sprovede objektivno, radi sprječavanja sukoba interesa.

Preporuke

- 1)** Prije početka postupka procjene uticaja na životnu sredinu konsultovati se sa nadležnim institucijama, kako bi se spriječio gubitak vremena oko pribavljanja potrebne dokumentacije.
- 2)** U fazi ranih konsultacija upoznati zainteresovanu javnost i građane sa predmetne lokacije o projektu, kako bi se obezbijedilo interesovanje za javne uvide, tribune i rasprave i uticalo na argumentovani javni dijalog. Koristiti komunikaciju i preko mreže Arhus centara u Crnoj Gori, kako bi se uticalo na veće interesovanje.
- 3)** Obavještenja slati putem najtiražnijih medija, koristiti i alternativne medije kako bi se pokazala transparentnost, što je u interesu kvaliteta postupka

- 4) U slučaju potrebe detaljnijeg pojašnjenja komisije za ocjenu elaborate, izvještaja sa javne rasprave upriličiti sastanak sa nadležnim institucijama.
- 5) Obezbjediti prisustvo obrađivača elaborate na javnoj raspravi koji može dati odgovore na pitanja prisutnih.
- 6) Shodno specifičnostima projekta za koji se radi elaborate procjene uticaja na životnu sredinu, detaljno razraditi i alternativna rješenja.

